

Ministru kabineta rīkojuma projekta „Grozījumi Konceptijā par sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti ilgtermiņā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

I Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1	Pamatojums	<p>Saprašanās memoranda starp Eiropas Savienību un Latvijas Republiku piektais papildinājums, sestā Nodomu vēstulē Starptautiskajam Valūtas fondam, kurās nostiprināta apņemšanās, sākot ar 2014.gadu, paaugstināt ar likumu noteikto un priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu, kā arī palielināt kvalifikācijas periodu tiesību noteikšanai uz valsts vecuma pensiju</p> <p>Likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 58.punkts, saskaņā ar kuru Ministru kabinetam līdz 2012.gada 1.maijam jāiesniedz Saeimai likumprojekts pensiju sistēmas ilgtermiņa stabilitātes veicināšanai, izvērtējot arī iespējas paaugstināt vecumu, pēc kura sasniegšanas personām ir tiesības uz vecuma pensiju, pagarināt vecuma pensijas saņemšanai nepieciešamo apdrošināšanas stāžu, kā arī noteikt tiesības vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi bez termiņa ierobežojuma.</p> <p>Ministru prezidenta 2011.gada 28.decembra rezolūcija labklājības ministrei par likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 58.punktā minētā likumprojekta iesniegšanu Valsts kancelejā līdz 2012.gada 1.aprīlim (Nr. 12/2011-JUR-337).</p>
2	Pašreizējā situācija un problēmas	<p>Ar Ministru kabineta 2010.gada 17.novembra rīkojumu Nr.674 apstiprinātā Konceptija par sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti ilgtermiņā (turpmāk – Konceptija) nosaka veicamos pasākumus sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitātes nodrošināšanai, tai skaitā paredz pensionēšanās vecuma paaugstināšanu, sākot no 2016.gada, ik gadu to paaugstinot par pusgadu un 2021.gadā sasniedzot 65 gadus.</p> <p>Sociālā politika, it īpaši pensiju sistēma, Latvijā, tāpat kā citās ES dalībvalstīs, ir nesaraujami saistīta ar valsts demogrāfisko un ekonomisko attīstību. Ekonomiskā krīze un sabiedrības novecošanās ir nopietns risks valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitātei ne tikai pašlaik, bet arī turpmākajos gados. Uzsākot pensiju reformu, Latvijai ir bijusi salīdzinoši labvēlīga demogrāfiskā situācija, bet nu jau šī situācija mainās, jo mazskaitliskās 1990-to gadu sākumā dzimušās paaudzes sāk sasniegt darbības vecumu, bet skaitliski lielākās 1950.-1960.gados dzimušās kohortas drīz sasniegs pensijas vecumu.</p> <p>Pēc Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) datiem pieaudzis paredzamais mūža ilgums gan jaundzimušajiem, gan virs darbības vecuma iedzīvotājiem. Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums 2010.gadā bija 73,8 gadi, kur mūža ilgums vīriešiem – 68,8 gadi un sievietēm – 78,4 gadi. Pārdzīvojot kritiskos dzīves periodus, paredzamais mūža ilgums vīriešiem, kas 2010.gadā sasniedza 60 gadu vecumu, bija 16,1 gads un sievietēm – 22 gadi, bet tiem, kuri sasniedza 65 gadu vecumu – 13,2 gadi un 18,1 gads. Paredzamā mūža ilguma palielināšanās prognozēta arī turpmāk.</p>

Vidējais vecums, līdz kuram paredzēts nodzīvot (gadi)

	2000	2010	2020	2030	2040	2050	2060
No dzimšanas							
vīrieši	64,9	68,8	71,2	74,0	76,6	78,9	81,1
sievietes	76,0	78,4	80,1	82,1	83,9	85,6	87,2
60 gadu vecumā							
vīrieši	74,8	76,1	78,1	79,9	81,6	83,2	84,7
sievietes	81,3	82	83,6	85,0	86,4	87,7	88,9
65 gadu vecumā							
vīrieši	76,9	78,2	80,0	81,5	82,9	84,3	85,6
sievietes	82,6	83,1	84,5	85,8	87,1	88,3	89,4

Datu avots CSP dati, EUROSTAT demogrāfijas prognozes (EUROPOP 2010)

Pieaugot vecu cilvēku īpatsvaram un samazinoties darbības vecuma cilvēku īpatsvaram, palielinās demogrāfiskā slodze. Pēc EUROSTAT 2010.gadā veiktajām demogrāfijas prognozēm iedzīvotāju īpatsvars virs darbības vecuma Latvijā pieaugs no 20,5% 2011.gadā līdz 38,6% 2060.gadā, savukārt iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā samazināsies no 65,8% līdz 49,5 %.

Iedzīvotāju vecumstruktūra (%)

	1996	2000	2008	2011	2020	2030	2040	2050	2060
līdz darbības vecumam (0-14)	20.5	18.0	13.8	13.7	14.9	13.0	11.9	12.3	11.9
darbības vecumā (15-61)	57.2	58.9	65.6	65.8	62.0	59.9	57.2	51.2	49.5
virš darbības vecumā (no 62)	22.3	23.2	20.6	20.5	23.1	27.1	30.9	36.5	38.6

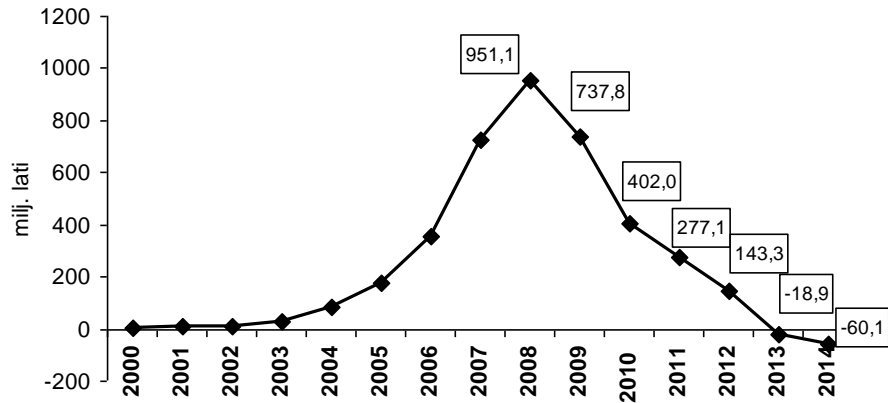
Datu avots: CSP dati, demogrāfijas prognozes (EUROPOP 2010)

Pašlaik ir raksturīgi, ka persona apmēram vienu trešdaļu no pieauguša cilvēka dzīves pavada pensijā, un, palielinoties cilvēka dzīves ilgumam, šī proporcija būtiski pieaugs, ja vien nepalielināsies darba dzīves ilgums un cilvēki neizlems pensionēties vēlāk. Nodrošinot, ka pensijā pavadītais laikposms, salīdzinot ar nodarbinātībā pavadīto periodu, neturpina palielināties, saglabājas līdzšinējā proporcijā, tiktu atbalstīta pensiju sistēmas noturība. Lai to nodrošinātu, jāpalielina pensionēšanās vecums, kādā persona sāk saņemt pensiju.

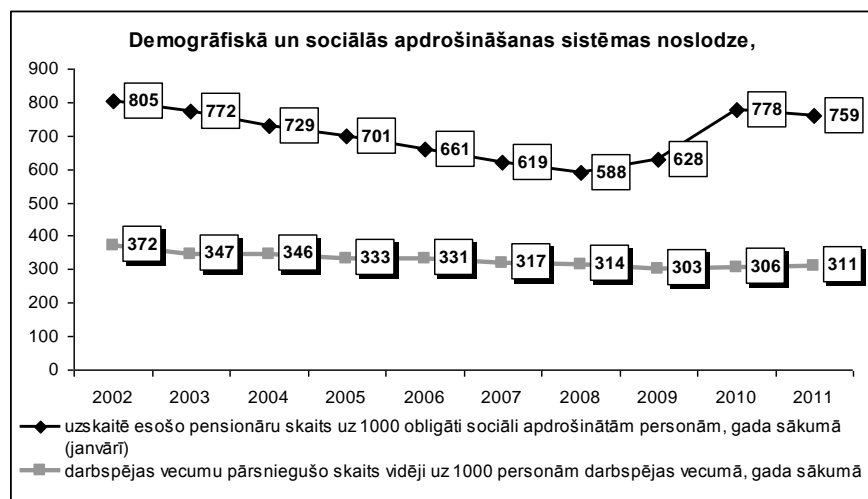
2009.gadā strauji pasliktinoties valsts ekonomiskajai situācijai, pieaugot bezdarbam un samazinoties iedzīvotāju darba ienākumiem, samazinājās arī ieņēmumi speciālajā budžetā, kā rezultātā, sākot ar 2009.gadu, ieņēmumi

nesedza budžeta izdevumus un izmaksu segšanai sāka izmantot iepriekšējos gados uzkrāto finanšu rezervi. Sākot ar 2013.gadu, ir plānota finanšu līdzekļu aizņemšanās no valsts pamatbudžeta.

Sociālā budžeta uzkrātais atlikums gada beigās

Gan dziļā ekonomiskā krīze valstī, gan neskaidrais nākotnes redzējums ir veicinājis pensionāru skaita pieaugumu, t.sk. arī priekšlaicīgās pensionēšanās pieaugumu. 2011.gadā, salīdzinot ar 2007.gadu, jaunpiešķirto vecuma pensiju skaits ir pieaudzis vairāk kā 2 reizes, tai skaitā priekšlaicīgo pensiju skaits - gandrīz 3 reizes. Savukārt strauji samazinājies sociālo iemaksu veicēju skaits. 2011.gadā, salīdzinot ar 2007.gadu, obligāti sociāli apdrošināto personu (darba ņēmēju un pašnodarbināto) skaits ir samazinājies gandrīz par 20%. Vecuma pensionāru skaita pieaugums un sociālo iemaksu veicēju skaita samazinājums ir palielinājis sistēmas noslodzi ar pensionāriem.

Nepieciešamību uzsākt pensionēšanās vecuma pakāpenisku paaugstināšanos jau ar 2014.gadu nosaka šādi faktori:

1) atbilstoši CSP sniegtajiem statistiskajiem datiem par demogrāfisko noslodzi dinamikā (dati neietver tautas skaitīšanas rezultātus), kas atspoguļoti iepriekšējā diagrammā, redzams, ka, sākot ar 2010.gadu, demogrāfiskā noslodze ar pensijas vecuma iedzīvotājiem sāk pieaugt, un pieauguma temps paliek arvien straujāks: ja 2009.gada sākumā darbspējas

	<p>vecumu pārsniegušo skaits vidēji uz 1000 personām darbības vecumā bija 303 personas, tad 2010.gada sākumā tās bija 306 personas, bet 2011.gada sākumā jau 311 personas. Savukārt pēc CSP apkopotajiem provizoriskajiem tautas skaitīšanas rezultātiem iedzīvotāju skaits 2011.gada 1.martā darbības vecumā ir 1 326 019, bet virs darbības vecumā 450 124, līdz ar ko, aprēķinot demogrāfiskās noslodzes līmeni, ņemot vērā tautas skaitīšanas provizoriskos rezultātus, darbības vecumu pārsniegušo skaits vidēji uz 1000 personām darbības vecumā ir 339 personas, jeb par 28 personām vairāk, kā atspoguļots diagrammā uz 2011.gada sākumu (311);</p> <p>2) straujo sociālās apdrošināšanas sistēmas noslodzes kāpumu 2010.gada janvārī salīdzinājumā ar 2009.gada janvāri veicinājis gan sociālo iemaksu veicēju skaita samazinājums - par gandrīz 160 tūkst., gan pensionāru skaita pieaugums - par 9,0 tūkst. Lai gan 2011.gada sākumā, salīdzinot ar 2010.gada sākumu, sociālo iemaksu veicēju skaits mazliet pieauga (par 22,9 tūkst.), arī pensionāru skaits pieauga - vēl par 3,6 tūkst, līdz ar to kopumā tikai nedaudz mazinot sociālās apdrošināšanas sistēmas noslodzi. Demogrāfiskās noslodze ir cieši saistīta ar sociālās apdrošināšanas sistēmas noslodzi. Pieaugot demogrāfiskai noslodzei ar pensijas vecuma iedzīvotājiem, lielāka kļūst arī sociālās apdrošināšanas sistēmas noslodze ar pensionāriem, kas 2011.gada janvārī, pārsvarā gan ekonomisko faktoru rezultātā bija ļoti augsta;</p> <p>3) 2011.gada 29.novembrī LR Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā tika pieņemts likumprojekts „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām”” (atzīts par steidzamu), saskaņā ar kuru līdz 2013.gada 31.decembrim tika pagarināta priekšlaicīgās pensionēšanās iespēja. Vienlaikus tika panākta vienošanās, ka, pagarinot priekšlaicīgās pensionēšanās iespēju, vispārējais pensionēšanās vecums paaugstināms jau ar 2014.gadu. Ņemot vērā minēto, likumprojektā tika iekļauta norma, saskaņā ar kuru Ministru kabinetam līdz 2012.gada 1.maijam jāiesniedz Saeimai likumprojekts pensiju sistēmas ilgtermiņa stabilitātes veicināšanai, izvērtējot arī iespējas paaugstināt vecumu, pēc kura sasniegšanas personām ir tiesības uz vecuma pensiju. Katru gadu priekšlaicīgi pensiju pieprasa vidēji 9,5 tūkst. pensionāru, tātad divu gadu laikā, t.i. laikā, kad ir pagarināta iespēja pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi, pensionāru skaits palielināsies vidēji par 19 tūkst., kas radīs sociālās apdrošināšanas sistēmai vēl lielāku noslodzi ar pensionāriem.</p> <p>Pēdējās desmitgadēs notikušās un joprojām notiekošās izmaiņas darba tirgū, kas ir saistītas ar pāreju no darbaspēka ietilpīgas uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku, rada labvēlīgu augsni cilvēku iespējami ilgākai palikšanai darba tirgū. Šo izmaiņu rezultātā arvien mazākam skaitam cilvēku ir nepieciešamība veikt fizisku darbu, zūd nepieciešamība piesaistīt savu darbu konkrētai vietai un laikam, un tiek radītas arvien lielākas iespējas ar elastīgu darba formu palīdzību pielāgot darbu cilvēka individuālajām vajadzībām un spējām.¹ Ar jaunām tehnoloģijām un pakalpojumiem, lai, izmantojot tāldarbu un kvalifikācijas celšanu, nodrošinātu elastīgus darba nosacījumus, iespējams sekmēt, ka gados vecāki darba ņēmēji var ilgāk atrasties darba tirgū. Galvenie pasākumi, ar ko veicina darba ņēmēju —</p>
--	---

¹ „The changing world of work”, Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

	<p>gan sievietes, gan vīriešus — ilgāku palikšanu darba tirgū, būtu darba tirgus pilnvērtīga funkcionēšana, apmācību pieejamība visiem, kā arī pielāgojumi invaliditātes gadījumā. Tāpat svarīga loma ir veselīgam dzīvesveidam un drošiem darba apstākļiem darba mūža garumā.</p> <p>Aktīva un iekļaujoša politika un ilgāka atrašanās darba tirgū ir risinājums arī iedzīvotāju novecošanās problēmas risināšanai. Arī turpmāk tiks nodrošināts atbalsts bezdarbniekiem, darba meklētājiem, bezdarba riskam pakļautām personām, tai skaitā, pirmspensijas vecumā, šādu aktīvās darba tirgus politikas pasākumu ietvaros:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija, kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības apguve (jaunas profesijas apguvei, prasmju aktualizēšanai). 2) Algoti pagaidu sabiedriskie darbi (darba iemaņu uzturēšanai un ienākumu nodrošināšanai tā saucamajā sekundārajā darba tirgū - ilgstošākajiem bezdarbniekiem). 3) Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas veicināšanai darba tirgū, sniedzot individuālas konsultācijas un grupu nodarbības darba meklēšanas metožu apguvei, darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei). 4) Karjeras konsultācijas (klientu izglītošanai karjeras izvēles un plānošanas jautājumos, profesionālās piemērotības noteikšanai, apmācības spēju izvērtējumam pirms iesaistīšanās pārkvalifikācijas pasākumos, arī psiholoģiska atbalsta sniegšanai). 5) Mūžizglītības pasākumi – apmācības nodarbinātām personām (pirmspensijas vecuma nodarbinātie atbrīvoti no līdzmaksājuma veikšanas, lai veicinātu iekļaušanos mūžizglītībā un celtu šo personu konkurētspēju darba tirgū). <p>Dalījumā pa vecuma grupām 2011.gada decembra beigās lielāko reģistrēto bezdarbnieku skaitu sastāda bezdarbnieki vecumā no 45 – 54 gadiem – 36 598 bezdarbnieki, kas ir 28,1% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita. Daudz mazāk ir reģistrētas personas no 60 un vairāk gadiem – 4,0%, jo visai bieži tiek izmantota iespēja pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi.</p> <p>Pasākumi tiek nepārtraukti uzlaboti, kā arī virzīti uz tām bezdarbnieku grupām, kurām ir nopietnas un ilgstošas grūtības atrast darbu. Uzsākot pensijas vecuma paaugstināšanu, papildus uzmanība tiks pievērsta arī pirmspensijas vecuma bezdarbniekiem, jo īpaši ilgstošiem. Papildus iespējas sniegs sadarbība ar darba devējiem šīs darbinieku grupas potenciāla novērtēšanai, stereotipu mazināšanai un diskriminācijas novēršanai.</p> <p>Personām, kuras ir zaudējušas darbības spējas un/vai kurām ir noteikta invaliditāte vai arodslimība, ir tiesības uz invaliditātes pensiju saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām” vai atlīdzību par darbības spēju zaudējumu saskaņā ar likumu „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām”.</p> <p>Šobrīd likums „Par valsts pensijām” līdz 2013.gada 31.decembrim. paredz iespēju divus gadus pirms pensionēšanās vecuma pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi. 2011.gadā piešķirtas 37 180 vecuma pensijas, no kurām 23%</p>
--	--

		<p>piešķirtas priekšlaicīgi. Ņemot vērā plānoto vispārējo pensionēšanās vecuma paaugstināšanu no 2014.gada, kā arī, vērtējot pirmspensijas vecuma cilvēku iespējas iesaistīties darba tirgū, nepieciešams priekšlaicīgo pensionēšanos saglabāt kā patstāvīgu normu, vienlaikus paaugstinot arī pensionēšanās vecumu priekšlaicīgajām pensijām. Tā tiktu saglabāta iespēja cilvēkiem divus gadus pirms vispārīgā pensionēšanās vecuma pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi.</p> <p>Koncepcija paredz ar sociālajām iemaksām nesegto pakalpojumu – piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijām- izmaksas avota pārstrukturēšanu uz pamatbudžetu veikt, sākot ar 2011.gadu. Savukārt 2010.gada 19.novembrī Ministru kabineta sēdē, izskatot Informatīvo ziņojumu „Par piemaksu pie valsts vecuma un invaliditātes pensijām izmaksas avota pārstrukturēšanu uz pamatbudžetu” (protokola Nr.65 1§ 2.punkts), tika nolemts piemaksu pie valsts vecuma un invaliditātes pensijām izmaksu segt no valsts pamatbudžeta līdzekļiem, sākot ar 2014.gada 1.janvāri. Ņemot vērā minēto, nepieciešams veikt precizējumu Koncepcijā, paredzot, ka minēto piemaksu izmaksas avots tiek pārstrukturizēts no sociālās apdrošināšanas budžeta uz valsts pamatbudžetu no 2014.gada.</p> <p>Kopš 1998.gada izdienas pensiju loks pakāpeniski ir paplašinājies, un papildus no speciālā budžeta izmaksājamajām izdienas pensijām no valsts pamatbudžeta piešķir un izmaksā izdienas pensijas militārpersonām, Iekšlietu ministrijas sistēmas un Ieslodzītuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, prokuroriem, Satversmes aizsardzības biroja amatpersonām, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonām, valsts un pašvaldību profesionālo orķestru, koru, koncertorganizāciju, teātru un cirka māksliniekiem, diplomātiem un tiesnešiem. Minēto izdienas pensiju pensionēšanās vecums ir zems, t.i., robežās no 38 līdz 55 gadiem (izņemot tiesnešiem).</p> <p>Pastāvošie kritēriji un nosacījumi tiesību iegūšanai uz izdienas pensiju</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>kritēriji</th> <th>Ai M</th> <th>IeM</th> <th>KM</th> <th>SA B</th> <th>TM</th> <th>Ģenerāl-prokuratūra</th> <th>KNA B</th> <th>ĀM</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pensionēšanās vecums</td> <td>-</td> <td>50</td> <td>38-55</td> <td>50</td> <td>Likumā „Par valsts pensijām” noteiktais vecums (62 gadi)</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>55</td> </tr> <tr> <td>Izdienas stāžs</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>10-30</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Pensijas apmērs (% no vid. mēneša darba samaksas)</td> <td>55%</td> <td>55%</td> <td>45-55%</td> <td>55%</td> <td>65%</td> <td>55%</td> <td>55%</td> <td>65%</td> </tr> </tbody> </table>	kritēriji	Ai M	IeM	KM	SA B	TM	Ģenerāl-prokuratūra	KNA B	ĀM	Pensionēšanās vecums	-	50	38-55	50	Likumā „Par valsts pensijām” noteiktais vecums (62 gadi)	50	50	55	Izdienas stāžs	20	20	10-30	20	20	20	20	20	Pensijas apmērs (% no vid. mēneša darba samaksas)	55%	55%	45-55%	55%	65%	55%	55%	65%
kritēriji	Ai M	IeM	KM	SA B	TM	Ģenerāl-prokuratūra	KNA B	ĀM																														
Pensionēšanās vecums	-	50	38-55	50	Likumā „Par valsts pensijām” noteiktais vecums (62 gadi)	50	50	55																														
Izdienas stāžs	20	20	10-30	20	20	20	20	20																														
Pensijas apmērs (% no vid. mēneša darba samaksas)	55%	55%	45-55%	55%	65%	55%	55%	65%																														

		<p>Paaugstinot vispārējo pensionēšanās vecumu, nebūtu pieļaujams, ka netiek vienlaicīgi izvērtēta iespēja par pensionēšanās vecuma paaugstināšanu, lai iegūtu tiesības uz izdienas pensiju. Pie tam, nebūtu pieļaujams paplašināt izdienas pensiju saņēmēju loku, un cilvēki darbaspējīgā vecumā nodrošināmi ar speciālām izdienas pensijām no valsts pamatbudžeta.</p> <p>Izdienas pensionāru skaits ar katru gadu palielinās, tā 2011.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, pensionāru skaits pieaudzis par 39%.</p> <p>Izdienas pensiju piešķiršanu šobrīd regulē astoņi normatīvie akti. Sākot ar 2011.gada 1.janvāri, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (turpmāk - VSAA) nodrošina vienotu izdienas pensiju administrēšanu (izņemot militārpersonu un Satversmes aizsardzības biroja darbinieku pensijas). Ņemot vērā minēto, ir lietderīgi sakārtot sadrumstaloto izdienas pensiju regulējumu, izstrādājot vienotu izdienas pensiju likumu. Attiecīgā norma iestrādājama Konceptijā, lai personas, kuras vēl nav sasniegušas izdienas pensionēšanās vecumu, savlaicīgi par to būtu informētas.</p> <p>Šobrīd saskaņā ar Konceptiju plānots palielināt minimālo apdrošināšanas stāžu līdz 15 gadiem, sākot ar 2016.gadu (vienlaikus ar pensionēšanās vecuma paaugstināšanu), nosakot tiesības uz valsts garantēto (minimālo) pensijas apmēru, ja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 20 gadiem, sākot ar 2021.gadu. Līdz ar to vienlaikus ar pensionēšanās vecuma paaugstināšanu ar 2014.gadu ir lietderīgi palielināt arī minimālo apdrošināšanas stāžu, sākot ar 2014.gadu.</p> <p>Ņemot vērā iepriekš minēto, nepieciešams veikt grozījumus Konceptijā.</p>
3	Saistītie politikas ietekmes novērtējumi un pētījumi	Rīkojuma projekts šo jomu neskar.
4	Tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	<p>Sakarā ar nākotnē sagaidāmajiem riskiem saistībā ar iedzīvotāju novecošanos, kā rezultātā ir apdraudēta sociālās apdrošināšanas sistēmas finansiālā stabilitāte, ir nepieciešams veikt pasākumus pensiju sistēmas ilgtspējas nodrošināšanai.</p> <p>1.Risinot ar sabiedrības novecošanos saistītās problēmas, rīkojuma projekts paredz grozīt Konceptijā noteikto pensionēšanās vecuma paaugstināšanas termiņu, nosakot, ka pašreizējais pensionēšanās vecums 62 gadi paaugstināms pakāpeniski, proti, 2014. un 2015.gada 1.janvārī paaugstinot par trim mēnešiem, bet, sākot ar 2016.gadu, ik gadu to paaugstinot par pusgadu, līdz 2020.gadā tiek sasniegts 65 gadu vecums.</p> <p>2.Rīkojuma projekts paredz iekļaut Konceptijā normu, ka vienlaikus ar vispārējā pensionēšanās vecuma paaugstināšanu tiek celts pensionēšanās vecums priekšlaicīgajām pensijām, t.i., 2014. un 2015.gadā paaugstinot par trim mēnešiem, bet, sākot ar 2016.gadu, ik gadu to paaugstinot par pusgadu, līdz 2020.gadā tiek sasniegts 63 gadu vecums, kā arī paredzot noteikt tiesības pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi bez termiņa ierobežojuma.</p> <p>3. Rīkojuma projekts paredz grozīt Konceptijas punktu par minimālo apdrošināšanas stāžu, nosakot, ka līdz ar vispārējā pensionēšanās vecuma paaugstināšanu no 2014.gada no minētā datuma tiek palielināts arī tiesību</p>

		<p>uz valsts vecuma pensiju iegūšanai nepieciešamais minimālais apdrošināšanas stāžs no 10 uz 15 gadiem, bet no 2020.gada – uz 20 gadiem.</p> <p>4.Rīkojuma projekts paredz grozīt un papildināt koncepcijas punktu par izdienas pensiju piešķiršanai nepieciešamā vecuma paaugstināšanu, paredzot izstrādāt vienotu izdienas pensiju likumu, kurā tostarp noteiktu pakāpeniski paaugstināt izdienas pensijas vecumu un pārskatīt izdienas pensijas stāžu, nepieļaujot izdienas pensiju saņēmēju loka paplašināšanu.</p> <p>5.Rīkojuma projekts paredz noteikt termiņu – 2014.gadu, kurā pārstrukturizējams piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijām izmaksu avots no sociālās apdrošināšanas budžeta uz pamatbudžetu.</p>
5	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	Rīkojuma projekts šo jomu neskar.
6	Iemesli, kādēļ netika nodrošināta sabiedrības līdzdalība	Rīkojuma projekts šo jomu neskar.
7	Cita informācija	Nav.

II Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību		
1.	Sabiedrības mērķgrupa	<p>Pensionēšanās vecuma pakāpeniska paaugstināšana, sākot ar 2014.gada 1.janvāri, vispārējā gadījumā skars visas tās personas, kuras dzimušas, sākot no 1952.gada 1.janvāra, t.i., tās personas, kuras 2014.gadā sasniegs 62 gadu vecumu. Tādējādi turpināt pensionēties saskaņā ar pašreizējo laika grafiku varēs personas, kuras dzimušas līdz 1951.gada 31.decembrim.</p> <p><u>Ietekme uz 1952.gada kohortu</u></p> <p>Pēc CSP datiem iedzīvotāju skaits 1952.gada kohortā, tas ir to iedzīvotāju skaits, kuras pensionēšanās vecuma paaugstināšana skars jau 2014.gadā, 2011.gada sākumā bija 27,1 tūkst.</p> <p>Paaugstinot pensionēšanās vecumu ar 2014.gada 1.janvāri un 2015.gada 1.janvāri par 3 mēnešiem, personas, kuras dzimušas no 1952.gada 1.janvāra līdz 30.septembrim, būs tiesīgas pensionēties 3 mēnešus vēlāk, salīdzinot ar iepriekšējo pensionēšanās vecumu, t.i. 62 gados un 3 mēnešos. Savukārt tās personas, kuras dzimušas no 1952.gada 1.oktobra līdz 31.decembrim, būs tiesīgas pensionēties 6 mēnešus vēlāk, t.i. 62 gados un 6 mēnešos.</p> <p><u>Ietekme uz 1953.gada kohortu</u></p> <p>Pēc CSP datiem iedzīvotāju skaits 1953.gada kohortā 2011.gada sākumā bija 26,6 tūkst. personas.</p> <p>Turpinot paaugstināt pensionēšanās vecumu no 2016.gada jau par 6 mēnešiem, personas, kuras dzimušas no 1953.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, būs tiesīgas pensionēties 62 gadu un 6 mēnešu vecumā.</p>

		<p>Savukārt tās personas, kuras dzimušas no 1953.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim, būs tiesīgas pensionēties 63 gadu vecumā.</p> <p><u>Ietekme uz 1954.gada kohortu</u></p> <p>Pēc CSP datiem iedzīvotāju skaits 1954.gada kohortā 2011.gada sākumā bija 29,0 tūkst. personas.</p> <p>Personas, kuras dzimušas no 1954.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, būs tiesīgas pensionēties 63 gadu un 6 mēnešu vecumā. Savukārt, tās personas, kuras dzimušas no 1954.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim, būs tiesīgas pensionēties 64 gadu vecumā.</p> <p><u>Ietekme uz 1955.gada kohortu</u></p> <p>Pēc CSP datiem iedzīvotāju skaits 1955.gada kohortā 2011.gada sākumā bija 29,9 tūkst. personas.</p> <p>Personas, kuras dzimušas no 1955.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, būs tiesīgas pensionēties 64 gadu un 6 mēnešu vecumā. Savukārt tās personas, kuras dzimušas no 1955.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim, būs tiesīgas pensionēties 65 gadu vecumā.</p> <p><u>1956.gadā un turpmāk dzimušiem</u> pensionēšanās vecums būs 65 gadi.</p> <p>Priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšana no 2014.gada skars tās personas, kuras dzimušas, sākot ar 1954.gadu (1954.gada kohorta). Pēc CSP datiem iedzīvotāju skaits 1954.gada kohortā 2011.gada sākumā bija 29,0 tūkst. personas.</p> <p>Rīkojuma projekta mērķgrupa ir arī potenciālie izdienas pensijas pieprasītāji. Pēc VSAA un Aizsardzības ministrijas sniegtās informācijas 2011.gadā izdienas pensiju, kas tiek maksāta no valsts pamatbudžeta, saņēma 7 657 personas.</p>
2.	Citas sabiedrības grupas (bez mērķgrupas), kuras tiesiskais regulējuma arī ietekmē vai varētu ietekmēt	Projekts šo jomu neskar.
3.	Tiesiskā regulējuma finansiālā ietekme	<p>Paredzētā pensionēšanās vecuma paaugstināšana ar 2014.gadu skars tos iedzīvotājus, kuri dzimuši 1952.gadā un vēlāk. Tā kā vecuma pensijas apmērs ir atkarīgs ne tikai no „uzkrātā” pensijas kapitāla, bet arī no pensionēšanās vecuma (prognozētā vecuma pensijas izmaksas laika posma gados), tad, pensionējoties vēlākā vecumā, piešķirtās pensijas apmērs būs lielāks, nekā tas būtu pensionējoties pēc pašreiz spēkā esošās likuma normas.</p> <p>Paaugstinoties pensionēšanās vecumam, personas pirmspensijas vecumā tāpat kā visi pārējie pensijas vecumu nenasniegušie turpinās darbu, tādējādi palielinot pensiju kapitālu un vecuma pensijas apmēru. Jau šobrīd daļa personu pēc vecuma pensijas piešķiršanas turpina darbu (pēc VSAA datiem 2011.gada I pusgadā apmēram 27% no pensijas saņēmējiem 62 gadu vecumā bija strādājošie).</p> <p>Paaugstinot vispārējo pensionēšanās vecumu, tiek saglabāta iespēja</p>

		<p>divus gadus pirms pensionēšanās vecuma sasniegšanas pieprasīt priekšlaicīgo vecuma pensiju.</p> <p>Valsts pensija ir tikai viens no sociālā nodrošinājuma veidiem. Sociāli apdrošinātajām personām, kuras nav sasniegušas pensionēšanās vecumu, kļūstot par bezdarbniekiem, ir tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, apdrošinātajām personām, kurām veselības stāvokļa dēļ ir noteikts darbspēju zaudējums vai invaliditāte, ir tiesības uz invaliditātes pensiju vai atlīdzību par darbspēju zaudējumu. Savukārt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā ir noteikta kārtība, kādā persona nepieciešamības gadījumā var saņemt sociālo palīdzību. Tādējādi tiek nodrošināta sociālā aizsardzība personām, kuras objektīvu iemeslu dēļ pirmspensijas vecumā nevar iesaistīties darba tirgū.</p> <p>2011.gada novembra beigās bezdarbnieku vecumā 55-62 gadi īpatsvars reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā sastādīja 33,1% (43 160 pers.)</p> <p>Paredzētais pensionēšanās vecums - 65 gadi tiks sasniegts 2020.gadā. Savlaicīgi uzzinot par plānotajām izmaiņām attiecībā uz pensionēšanās vecumu, persona, lai nodrošinātu iespējas pensionēties no agrāka vecuma, savas tiesības var realizēt, piedaloties pensiju trešajā līmenī.</p> <p>Tiesību uz valsts vecuma pensiju iegūšanai nepieciešamā minimālā apdrošināšanas stāža paaugstināšana no 10 uz 15 gadiem (no 2020.gada – uz 20 gadiem) veicinās personas pensijas apmēra pieaugumu. Saskaņā ar vecuma pensijas aprēķināšanas formulu - jo ilgāku laika periodu tiek veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, jo attiecīgi lielāka ir vecuma pensija.</p> <p>Izdienas pensiju vecuma paaugstināšana un apdrošināšanas stāža pārskatīšana ne tikai samazinās valsts pamatbudžeta izdevumus, bet arī veicinās personu darbspējīgā vecumā ilgāku atrašanos darba tirgū, tādējādi sekmējot pensiju stabilitātes nodrošināšanu ilgtermiņā.</p> <p>Apdrošināšanas stāžā, kas dod tiesības uz pensiju, tiek ieskaitīti periodi, kad persona ir saņēmusi vecāku pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, bezdarbnieka pabalstu, invaliditātes pensiju, atlīdzību par darbspēju zaudējumu u.c. Tādējādi grūti atrast iemeslu (izņemot to, ka persona strādājusi nelegāli un par viņu nav veiktas iemaksas) tam, kādēļ, sasniedzot pensionēšanās vecumu, apdrošināšanas stāžs personai ir īsāks par 15 gadiem vai, sākot ar 2020.gadu, kad pensionēšanās vecums būs 65 gadi, apdrošināšanas stāžs būtu mazāks par 20 gadiem. Persona, kuras apdrošināšanas stāžs, sasniedzot pensionēšanās vecumu, būs mazāks par nepieciešamo vecuma pensijas piešķiršanai, var turpināt strādāt līdz nepieciešamā apdrošināšanas stāža sasniegšanai, vai 5 gadus pēc likumā noteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas pieprasīt valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu.</p>
4.	Tiesiskā regulējuma nefinansiālā ietekme	Saistībā ar pensionēšanās vecuma pakāpenisku celšanu būtiska loma ir reformām veselības aprūpes un ilglaicīgās aprūpes sistēmās, kā arī iespējām ilgāk atrasties darba tirgū, nodrošinot mūžizglītības iespējas, kā arī sniedzot īpašu atbalstu pirmspensijas vecumā esošajiem iedzīvotājiem, lai viņus iesaistītu darba tirgū.
5.	Administratīvās	Projekts šo jomu neskar.

	procedūras raksturojums	
6.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Projekts šo jomu neskar.
7.	Cita informācija	Nav.

III Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem						
		(tūkst. latu)				
		Turpmākie trīs gadi				
		2012	2013	2014	2015	
Rādītāji	Saskaņā ar valsts budžetu kārtējam gadam	Izmaiņas kārtējā gadā salīdzinot ar budžetu kārtējam gadam	Izmaiņas salīdzinot ar kārtējo (n) gadu	Izmaiņas salīdzinot ar kārtējo (n) gadu	Izmaiņas salīdzinot ar kārtējo (n) gadu	
		1	2	3	4	5
1. Budžeta ieņēmumi:		0	0	0	0	
1.1. valsts pamatbudžets, tai skaitā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi		0	0	0	0	
1.2. valsts speciālais budžets		LM speciālā budžeta apakšprogrammā 04.01.00 Valsts pensiju speciālais budžets ieņēmumi 1 027 553,7 tūkst. latu	0	0	0	
		LM speciālā budžeta apakšprogrammā 04.04.00 Invaliditātes, maternitātes un slimību speciālais budžets ieņēmumi 238 561,0 tūkst. latu	0	0	0	
1.3. pašvaldību budžets		Projekts šo jomu neskar				
2. Budžeta izdevumi:		0	0	-9 336,5	-20 039,7	
2.1. valsts pamatbudžets		LM pamatbudžeta apakšprogrammā 20.03.00 Piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijām izdevumi 0	0	0	+135986,9	+135986,9

2.2. valsts speciālais budžets	LM speciālā budžeta apakšprogrammā 04.01.00 Valsts pensiju speciālais budžets izdevumi 1 109 382,8 tūkst. latu, tai skaitā vecuma pensijām 1 058 696,6 tūkst. latu	0	0	-136 838,8	-147 542,0
	LM speciālā budžeta apakšprogrammā 04.04.00 Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets izdevumi 264 258,5 tūkst. latu, tai skaitā invaliditātes pensijām 97 735,8 tūkst. latu 97 735,8 tūkst. latu		0	-8 484,6	-8 484,6
2.3. pašvaldību budžets	Projekts šo jomu neskar				
3. Finanšiālā ietekme:		0	0	+9 336,5	+20 039,7
3.1. valsts pamatbudžets		0	0	-135986,9	-135986,9
3.2. speciālais budžets	LM speciālā budžeta apakšprogramma 04.01.00 Valsts pensiju speciālais budžets: -81 829,0 tūkst. latu	0	0	+136 838,8	+147542,0
	LM speciālā budžeta apakšprogramma 04.01.00 Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets: -25 697,4 tūkst. latu		0	+8 484,6	+8 484,65
3.3. pašvaldību budžets	Nav attiecināms				
4. Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšanai (kompensējošu izdevumu samazinājumu norāda ar "+" zīmi)	X	Nav attiecināms			

5. Precizēta finansiālā ietekme:	X	Nav attiecināms
5.1. valsts pamatbudžets		
5.2. speciālais budžets		
5.3. pašvaldību budžets		
6. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins (ja nepieciešams, detalizētu ieņēmumu un izdevumu aprēķinu var pievienot anotācijas pielikumā):		
6.1. Detalizēts ieņēmumu aprēķins		
6.2. Detalizēts izdevumu aprēķins	<p>1. Likumā noteiktā pensionēšanās vecuma paaugstināšana</p> <p><u>1) 2014.gads</u></p> <p>Pēc spēkā esošās likumdošanas pie pensionēšanās vecuma – 62 gadi, pensijas vecumu 2014.gadā sasniedz 1952.gadā dzimušās personas. Pēc EUROSTAT 2010.gada prognozēm 2014.gada sākumā to iedzīvotāju skaits, kuri dzimuši 1952.gadā būs 25 510 personas. Ņemot vērā pensionēšanās vecuma paaugstināšanu par 3 mēnešiem no gada sākuma, ceturtajai daļai no šīm personām 2014.gadā likumā noteiktais pensionēšanās vecums nebūs sasniegts (personām, kas dzimušas no 1.oktobra līdz 31.decembrim), savukārt pārējās personas iegūs tiesības pensionēties 3 mēnešus vēlāk, salīdzinot ar spēkā esošo likumdošanu.</p> <p>Pieņemot, ka priekšlaicīgā pensionēšanās būtu saglabājusies 2010.gada līmenī (9 455 personas gadā), tad to 1952.gadā dzimušo personu skaits, kuras varētu pieprasīt vecuma pensiju, sasniedzot likumā noteikto pensionēšanās vecumu, būtu aptuveni 16 055 personas (25 510 – 9 455).</p> <p>Prognozētais jaunpiešķirto vecuma pensiju vidējais apmērs mēnesī 2014.gadā: 179,84 lati (2011.gada 3.ceturkšņa līmenī, atņemot piemaksu).</p> <p>a) Prognozētie izdevumi 2014.gadā, nemainot pensionēšanās vecumu: $(16\ 055/12+16\ 055)/2 \times 179,84 \times 12 = 18\ 767,7$ tūkst. lati</p> <p>b) Prognozētie izdevumi 2014.gadā, paaugstinot pensionēšanās vecumu: $(12\ 041/9+12\ 041)/2 \times 179,84 \times 9 = 10\ 827,3$ tūkst. lati</p> <p><i>1952.gadā dzimušo personu skaits, kuras varētu pieprasīt vecuma pensiju 2014.gadā, ja pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:</i> $16\ 055 - (0,25 \times 16\ 055) = 12\ 041$ personas</p> <p><u>Ietaupījums 2014.gadā saistībā ar pensionēšanās vecuma paaugstināšanu: 7 940,4 tūkst. lati (18 767,7 – 10 827,3)</u></p> <p><u>2) 2015.gads</u></p> <p>Pēc spēkā esošās likumdošanas pie pensionēšanās vecuma – 62 gadi, pensijas vecumu 2015.gadā sasniedz 1953.gadā dzimušās personas. Pēc EUROSTAT 2010.gada prognozēm 2015.gada</p>	

sākumā to iedzīvotāju skaits, kuri dzimuši 1953.gadā būs 26 117 personas. Ņemot vērā pensionēšanās vecuma paaugstināšanu par 3 mēnešiem, sākot no 2014.gada, ar 2015.gada 1.janvāri tas jau būs 65 gadi un 6 mēnesī.

Saskaņā ar rīkojuma projektu 2015.gadā pensionēšanās vecumu - 62 gadus un 6 mēnešus sasniegs personas, kas dzimušas no 1952.gada 1.oktobra līdz 1953.gada 30.jūnijam, t.i. ceturtā daļa no 1952.gada kohortas un puse no 1953.gada kohortas. Tie, kas dzimuši no 1952.gada 1.oktobra, tiesības pensionēties iegūs, sākot ar 2015.gada 1.aprīli.

Pieņemot, ka priekšlaicīgā pensionēšanās būtu saglabājusies 2010.gada līmenī (9 455 personas gadā), tad to 1953.gadā dzimušo personu skaits, kuras varētu pieprasīt vecuma pensiju 2015.gadā, būtu aptuveni 16 662 personas (26 117 – 9 455).

Pieņēmums, ka prognozētais jaunpiešķirto vecuma pensiju vidējais apmērs mēnesī 2015.gadā: 179,84 lati (2011.gada 3.ceturksņa līmenī, atņemot piemaksu).

a) Prognozētie izdevumi vecuma pensijām 2015.gadā personām, kuras pensionējās, sākot no 2014.gada, **nemainot pensionēšanās vecumu:**

$$16\ 055 \times 179,84 \times 12 + (16\ 662/12 + 16\ 662)/2 \times 179,84 \times 12 =$$

54 125,2 tūkst. lati

b) Prognozētie izdevumi vecuma pensijām 2015.gadā personām, kuras pensionējās, sākot no 2014.gada, **paaugstinot pensionēšanās vecumu:**

$$12\ 041 \times 179,84 \times 12 + (12\ 345/9 + 12\ 345)/2 \times 179,84 \times 9 =$$

37 086,1 tūkst. lati

1952.gadā dzimušo personu skaits, kuras sasniegtu pensionēšanās vecumu un pieprasītu vecuma pensiju 2015.gadā, ja pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:

$$0,25 \times 16\ 055 = 4\ 014 \text{ personas}$$

1953.gadā dzimušo personu skaits, kuras sasniegtu pensionēšanās vecumu un pieprasītu vecuma pensiju 2015.gadā, ja pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:

$$0,5 \times 16\ 662 = 8\ 331 \text{ persona}$$

$$\text{Kopā personas, kuras pieprasītu vecuma pensiju 2015.gadā: } 4\ 014 + 8\ 331 = 12\ 345$$

Ietaupījums 2015.gadā saistībā ar pensionēšanās vecuma paaugstināšanu: 17 039,1 tūkst. lati (54 125,2 – 37 086,1)

2. Priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšana

2011.gada 8.decembra LR Saeimā pieņemtie grozījumi likumā „Par valsts pensijām”, kas paredz priekšlaicīgās pensionēšanās pagarināšanu līdz 2013.gada 31.decembrim, tiks nodrošināti atbilstoši likumā „Par valsts budžetu 2012.gadam” valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžetā piešķirto līdzekļu ietvaros.

1) 2014.gads

Pēc EUROSTAT 2010.gada prognozēm, 2014.gada sākumā to iedzīvotāju skaits, kuri dzimuši 1954.gadā (t.i. 2014.gadā sasniegs 60 gadu vecumu) būs 28 246 personas. Ņemot vērā priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšanu par 3 mēnešiem no 2014.gada sākuma, no 2014.gada 1.janvāra līdz 30.septembrim dzimušās personas iegūs tiesības pensionēties priekšlaicīgi 2014.gadā, sasniedzot 60 gadu un 3 mēnešu vecumu. Savukārt no 1954.gada 1.oktobra līdz 31.decembrim dzimušās personas 2014.gadā priekšlaicīgi pensionēties nevarēs, bet varēs priekšlaicīgi pensionēties, sākot ar 2015.gada 1.aprīli, sasniedzot 60 gadu un 6 mēnešu vecumu.

Pieņemot, ka priekšlaicīgā pensionēšanās būtu saglabājusies 2010.gada līmenī (9 455 personas gadā) no 60 gadu vecuma, pieņem, ka to 1954.gadā dzimušo personu skaits, kuras pieprasītu vecuma pensiju priekšlaicīgi 2014.gadā, būtu aptuveni puse, jeb 4 728 personas.

Prognozētais jaunpiešķirto priekšlaicīgo vecuma pensiju vidējais apmērs mēnesī 2014.gadā: 99,33 lati (2011.gada 3 ceturkšņa līmenī, atņemot piemaksas apmēru).

a) Prognozētie izdevumi 2014.gadā, **nemainot priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu:**

$$(4\,728/12 + 4\,728)/2 \times 99,33 \times 12 = \mathbf{3\,052,6 \text{ tūkst. lati}}$$

b) Prognozētie izdevumi 2014.gadā, **paaugstinot priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu:**

$$(3\,546/9 + 3\,546)/2 \times 99,33 \times 9 = \mathbf{1\,761,1 \text{ tūkst. lati}}$$

1954.gadā dzimušo personu skaits, kuras sasniegtu priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu un pieprasītu priekšlaicīgo vecuma pensiju 2014.gadā, ja priekšlaicīgās pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:

$$4\,728 - (0,25 \times 4\,728) = 3\,546 \text{ personas}$$

Ietaupījums 2014.gadā saistībā ar priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšanu: 1 291,5 tūkst. lati (3 052,6 – 1 761,1)

Kopējais finansiālais ietaupījums 2014.gadā pret 2012.gada budžetu no pensionēšanās vecuma paaugstināšanas: 9 231,9 tūkst. lati (7 940,4 + 1 291,5)

2) 2015.gads

Pēc EUROSTAT 2010.gada prognozēm 2015.gada sākumā to iedzīvotāju skaits, kuri dzimuši 1955.gadā (t.i. 2015.gadā sasniegs 60 gadu vecumu) būs 28 568 personas. Ņemot vērā priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšanu par 3 mēnešiem, sākot no 2014.gada, ar 2015.gada 1.janvāri tas jau būs 60 gadi un 6 mēneši.

Saskaņā ar Grozījumiem 2015.gadā priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu - 60 gadus un 6 mēnešus sasniegs personas, kas dzimušas

no 1954.gada 1.oktobra līdz 1955.gada 30.jūnijam, t.i. ceturtdaļa no 1954.gada kohortas un puse no 1955.gada kohortas. Tie, kas dzimuši no 1954.gada 1.oktobra tiesības priekšlaicīgi pensionēties iegūs, sākot ar 2015.gada 1.aprīli.

Pieņemot, ka priekšlaicīgā pensionēšanās būtu saglabājusies 2010.gada līmenī (9 455 personas gadā) no 60 gadu vecuma, pieņem, ka to 1955.gadā dzimušo personu skaits, kuras pieprasītu vecuma pensiju priekšlaicīgi 2015.gadā, būtu aptuveni puse, jeb 4 728 personas.

Prognozētais jaunpiešķirto priekšlaicīgo vecuma pensiju vidējais apmērs mēnesī 2015.gadā: 99,33 latī (2011.gada 3.ceturkšņa līmenī, atņemot piemaksas apmēru).

a) Prognozētie izdevumi vecuma pensijām 2015.gadā personām, kuras pensionējās priekšlaicīgi, sākot no 2014.gada (kurus ietekmētu priekšlaicīgā pensionēšanās vecuma paaugstināšana), **saglabājot priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu – 60 gadi:**

$4\ 728 \times 99,33 \times 12 + (4\ 728/12 + 4\ 728)/2 \times 99,33 \times 12 = 8\ 688,2$
tūkst. latī

b) Prognozētie izdevumi vecuma pensijām 2015.gadā personām, kuras pensionējās priekšlaicīgi, sākot no 2014.gada (kurus ietekmētu priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšana), **paaugstinot priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu:**

$3\ 546 \times 99,33 \times 12 + (3\ 546/9 + 3\ 546)/2 \times 99,33 \times 9 = 5\ 987,8$
tūkst. latī

1954.gadā dzimušo personu skaits, kuras sasniegtu priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu un pieprasītu vecuma pensiju 2015.gadā, ja priekšlaicīgās pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:

$0,25 \times 4\ 728 = 1\ 182$ personas

1955.gadā dzimušo personu skaits, kuras sasniegtu priekšlaicīgās pensionēšanās vecumu un pieprasītu vecuma pensiju 2015.gadā, ja priekšlaicīgās pensionēšanās vecums tiks paaugstināts:

$0,5 \times 4\ 728 = 2\ 364$ persona

Kopā personas, kuras pieprasītu vecuma pensiju priekšlaicīgi 2015.gadā: $1\ 182 + 2\ 364 = 3\ 546$ personas

Ietaupījums 2015.gadā saistībā ar priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšanu: 2 700,4 tūkst. latī (8 688,2 – 5 987,8)

Kopējais finansiālais ietaupījums 2015.gadā pret 2012.gada budžetu no pensionēšanās vecuma paaugstināšanas: 19 739,5 tūkst. latī (17 039,1 + 2 700,4)

3. Vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža paaugstināšana līdz 15 gadiem, sākot ar 2014.gadu, un līdz 20 gadiem, sākot ar 2020.gadu.

Pēc VSAA datiem 2011.gada 1.pusgadā piešķirtas 559 pensijas personām ar stāžu līdz 15 gadiem, jeb 2,7% no jaunpiešķirto vecuma pensiju skaita. Pieņēmums, ka šīm personām vidējais

	<p>piešķirtais apmērs mēnesī ir garantētā apmērā – 49,50 lati.</p> <p><u>1) 2014.gads</u> Ņemot vērā pensionēšanās vecuma paaugstināšanos ar 2014.gada 1.janvāri, plānotais jaunpiešķirto pensiju skaits 2014.gadā (likumā noteikto pensionēšanās vecumu sasniedzot): 12 041 persona. Pieņem, ka 2,7% būtu piešķirtas personām ar stāžu līdz 15 gadiem un vidējo vecuma pensijas apmēru mēnesī – 49,50 lati. $12\ 041 \times 0,027 = 325$ personas</p> <p>$(325/12+325)/2 \times 49,50 \times 12 = 104,6$ tūkst. lati</p> <p><u>Ietaupījums 2014.gadā no apdrošināšanas stāža paaugstināšanas: 104,6 tūkst. lati</u></p> <p><u>2) 2015.gads</u> Ņemot vērā pensionēšanās vecuma paaugstināšanos ar 2014.gada 1.janvāri, plānotais jaunpiešķirto pensiju skaits 2015.gadā (likumā noteikto pensionēšanās vecumu sasniedzot): 12 345 personas. Pieņem, ka 2,7% būtu piešķirtas personām ar stāžu līdz 15 gadiem un vidējo vecuma pensijas apmēru mēnesī – 49,50 lati. $12\ 345 \times 0,027 = 333$ personas</p> <p>$325 \times 49,50 \times 12 + (333/12+333)/2 \times 49,50 \times 12 = 300,2$ tūkst. lati</p> <p><u>Ietaupījums 2015.gadā no apdrošināšanas stāža paaugstināšanas, sākot ar 2014.gadu: 300,2 tūkst. lati</u></p> <p>4. Piemaksu pie pensijām finansēšanas avota pārstrukturizēšana uz pamatbudžetu no 2014.gada.</p> <p>Prognozētie izdevumi piemaksām:</p> <p>2014.gadā: 135 986,9 tūkst. lati tai skaitā: vecuma pensijām: 127 502,3 tūkst. lati; invaliditātes pensijām: 8 484,6 tūkst. lati</p> <p>2015.gadā: pieņēmums, ka 2014.gada līmenī: 135 986,9 tūkst. lati</p> <p>5. Kopējais finansiālais ietaupījums sociālajā budžetā:</p> <p><u>2014.gadā: $9\ 231,9 + 104,6 + 135\ 986,9 = 145\ 323,4$ tūkst. lati</u></p> <p><u>2015.gadā: $19\ 739,5 + 300,2 + 135\ 986,9 = 156\ 026,6$ tūkst. lati</u></p>
7. Cita informācija	Labklājības ministrija pasākumu īstenošanu 2014.gadā un turpmākajos gados nodrošinās piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

IV Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu		
1.	Nepieciešamie saistītie tiesību akta projekti	Rīkojuma projekts tiek virzīts vienlaicīgi ar Labklājības ministrijas izstrādātajiem grozījumiem Ministru kabineta 2010.gada 17.novembra rīkojumā Nr.674 „Par koncepciju par sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti ilgtermiņā”.
2.	Cita informācija	<p>Pēc rīkojuma projekta pieņemšanas būs nepieciešams veikt grozījumus likumā „Par valsts pensijām”, paredzot pensionēšanās vecuma un priekšlaicīgās pensijas pieprasīšanas vecuma paaugstināšanu, kā arī minimālā nepieciešamā apdrošināšanas stāža paaugstināšanu. Grozījumi minētajā likumā arī paredzēs iespēju pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi bez termiņa ierobežojuma. Likumprojektu izstrādās Labklājības ministrija un līdz 2012.gada 1.aprīlim iesniegs Valsts kancelejā.</p> <p>Pēc rīkojuma projekta pieņemšanas Labklājības ministrijai būs jāizstrādā vienotais „Izdienas pensiju likums”.</p>

VI Sabiedrības līdzdalība un šīs līdzdalības rezultāti		
1.	Sabiedrības informēšana par projekta izstrādes uzsākšanu	<p>No 2012.gada 20.janvāra līdz 5.februārim Labklājības ministrijas mājas lapā bija iespēja izteikt viedokli par šādiem jautājumiem:</p> <p>1) 2014.gada 1.janvārī un 2015.gada 1.janvārī pensionēšanās vecums paaugstināms par trim mēnešiem un no 2016.gada ar katra gada 1.janvāri paaugstināms par sešiem mēnešiem līdz tiek sasniegts 65 gadu vecums;</p> <p>No 756 anketas aizpildītājiem 88% nepiekrīt pensionēšanās vecuma paaugstināšanai.</p> <p>2) izstrādāt vienotu izdienas pensiju likumu, nosakot, ka no 2014.gada pakāpeniski tiks paaugstināts izdienas pensijas vecums, un pārskatīts izdienas pensijas stāžs, nepieļaujot izdienas pensiju saņēmēju loka paplašināšanu;</p> <p>No 756 anketas aizpildītājiem 60% nepiekrīt izdienas pensijas vecuma paaugstināšanai un stāža pārskatīšanai.</p> <p>3) vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā minimālā apdrošināšanas stāža paaugstināšana līdz 15 gadiem, sākot ar 2014.gada 1.janvāri, un 20 gadiem, sākot ar 2020.gada 1.janvāri;</p> <p>No 756 anketas aizpildītājiem 54% atbalsta minimālā apdrošināšanas stāža paaugstināšanu.</p> <p>4) pakāpeniski paaugstināt pensionēšanās vecumu priekšlaicīgajām pensijām, līdz tiek sasniegts 63 gadu vecums (bez termiņa ierobežojuma): 2014. un 2015.gada janvārī par trim mēnešiem, no 2016.gada līdz 2020.gadam katra gada 1.janvārī par sešiem mēnešiem, līdz tiek</p>

		<p>sasniegts 63 gadu vecums.</p> <p>No 756 anketas aizpildītājiem 78% neatbalsta priekšlaicīgās pensionēšanās vecuma paaugstināšanu.</p> <p>Kopumā no 756 anketas aizpildītājiem 52% bija vecumā no 30-54 gadiem, 32% - vecumā no 55-59 gadiem, 11% - vecumā virs 60 gadiem, bet 5% - jaunāki par 29 gadiem.</p>
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	<p>2012.gada 18.janvārī Labklājības ministrijā notika publiskā diskusija „Novēcot aktīvi un strādājot - jauni izaicinājumi indivīdam un sabiedrībai kopumā”, kuras laikā diskutēja par nepieciešamajām izmaiņām likumā „Par valsts pensijām” sociālās apdrošināšanas sistēmas nodrošināšanai. Diskusijā piedalījās Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētāja A.Barča, Zatlera reformu partijas pārstāve I.Bišofa, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētāja vietnieks E.Baldzēns, Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvis P.Leiškalns, Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēža padomniece S.Šimfa, banku sektora eksperti - H.Švarcs, P.Strautiņš, K.Bauze, R.Zvirgzdiņa, akademiķe T.Lāce, demogrāfs I.Mežs, Latvijas Pensionāru federācijas priekšsēdētāja A.Verze, CSP pārstāvis E.Vaskis, žurnālisti, kā arī Labklājības un Veselības ministriju pārstāvji.</p>
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	<p>Vienošanos nav iespējams panākt, jo Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība neatbalsta pensionēšanās vecuma paaugstināšanu, savukārt Latvijas Darba devēju asociācija uzskata, ka pensionēšanās vecuma paaugstināšana ir nokavēta.</p> <p>Līdz 2012.gada 21.februārim Labklājības ministrijā bija saņemtas 5319 Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības kampaņas pret pensionēšanās vecuma paaugstināšanu no 2014.gada anketas. Arodbiedrību izsludinātā akcija ilgs līdz š.g. 23.februārim.</p>
4.	Saeimas un ekspertu līdzdalība	<p>Labklājības ministre 2011.gada 2.novembrī informēja Saeimas Sociālo un darba lietu komisiju par nepieciešamību pensionēšanās vecumu paaugstināt jau no 2014.gada.</p> <p>2011.gada 8.decembrī Saeima pieņēma grozījumus likumā „Par valsts pensijām”, kurā paredzēja normu, saskaņā ar kuru Ministru kabinets līdz 2012.gada 1.maijam iesniedz Saeimai likumprojektu pensiju sistēmas ilgtermiņa stabilitātes veicināšanai, izvērtējot arī iespējas paaugstināt vecumu, pēc kura sasniegšanas personām ir tiesības uz vecuma pensiju, pagarināt vecuma pensijas saņemšanai nepieciešamo apdrošināšanas stāžu, kā arī noteikt tiesības vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi bez termiņa ierobežojuma.</p>
5.	Cita informācija	Nav

Anotācijas V un VII sadaļa – projekts šīs jomas neskar.

Labklājības ministre

I.Viņķele

LManot_220212_konc; Grozījumi Konceptijā par sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti ilgtermiņā

2012.02.22. 13:30
5 585
I.Upīte
67021556, Inese.Upite@lm.gov.lv